

KE KOMENSKÉHO PŘÍSTUPŮM V MANUALNÍKU VZHLEDEM K BIBLICKÉMU TEXTU

Prezentace: prof. PhDr. Michaela Hashemi, CSc.
(ÚČL, Filozofická fakulta MU Brno)

Výuka pro knihovníky dne 7. prosince 2020.

OSNOVA

1. Výběrové představení textu Manualníku (ad titulní list).
2. Stručná reflexe stavu dosavadního bádání o tématu.
3. Amplifikace a abreviace na příkladech meritorního textu Manualníku.
4. Ukázky amplifikace a abreviace na základě srovnání nemeritorního textu Předmluvy k Manualníku, vlastního textu Manualníku a 3. vydání Kralické bible (1613).
5. Význam Manualníku.
6. K další literatuře o tématu.

AD 1. VÝBĚROVÉ PŘEDSTAVENÍ

- Výtah z bible
- 1623: rukopis
- 1658/tisk/; více než 900 stran obsahuje (ve starém tisku 912 stran meritorního textu a celkem 35 stran rámcových; 24 strany úvodních pasáží a 11 stran pasáží závěrečných).
- Genialita Komenského
Srozumitelnost a modernizace textu
- s tímto cílem přihlíží:
  - a/ k Vulgátě
  - b/ k řeckým textům
  - c/ hebrejským textům
  - d/ Melantrichově bibli

Způsoby výkladu perikopy:

- doslovný/historický,
- alegorický/věroučný,
- morální (co dělat)
- a anagogický/eschatologický (v co doufat)

Manuale

Aneb

Šádro cele Biblii Swate.

Summu wssého co Bůh lidem

I. k Běření wygewil.

II. k Czinení poručil.

III. k Dčekáwání zaslíbil.

Plně a gasně obsahující.

Miřto nowe swice sedichm gestě w temnostech
zpuštěnį swého Cyrkwe Cestě ořtat-
kům podané/

Léta M. DC. LVIII.

FRONTISPIS

frontispis: vysvětlení termínu

AD 2: DOSAVADNÍ LV BĀDĀNĪ O TĚMATU

- ◉ Jindřich Hrozný, 1926
- ◉ Julie Nováková, 1985
- ◉ Milan Kopecký, čas. 1978; knižně 1992
- ◉ (Michaela Hashemi, 2011, 2016, 2022?)

Ad 3.

Manualník - meritor. text

1. /amplifikace ve vztahu k BK3/

(textové místo o porodu Ráchel syna Benjamina)

Gn 35,15-16 /poloverš/:

... a nazvala jméno syna toho Ben Ony (Syn bolesti); ale otec jeho nazval ho Benjaminem (Synem pravice): *polotučně vyznačené výrazy v závorce jsou vzaty z pozn. ap. K1*

2. /abreviace ve vztahu k BK3/

(textové místo o nařikání lidu Judského před Bohem)

PL 5,10: Kůže nám zčernaly od hladu;

3. /substituce slova ve vztahu k BK3/

(textové místo o Jákobově zápasu s andělem)

Gn 32, 25: ... , obrazil jej v kyčel - i vyvinulo se

příhříbí stehna Jákobova, ...

polotučně vyznačený výraz (kyčel) je vzat z pozn. ap. K1

BK3

1. (textové místo o porodu Ráchel syna Benjamina)

Gn 35,18 /poloverš/:

... a nazvala jméno syna toho Ben Oni; ale otec jeho nazval ho Benjaminem:

2. (textové místo) Nařikání lidu Judského před Bohem,

PL 5,10: ... kůže naše jako pec zčernaly od **náramného** hladu.

3. (textové místo o Jákobově zápasu s andělem)

Gn 32, 25: ... , obrazil jej v **příhříbí vrchní** stehna jeho i vyvinulo se

příhříbí stehna Jákobova, ...

Ad 4. a/

Předmluva

Rozptýleným z Lešna Polského,
smutným, ochuzeným, Bohu však věrným a milým Čechům potěšení Božího vinšuje Kristův a jejich služebník J. A .
Komenský.

A jinde opět tentýž Job: **Vydal mne Bůh nešlechtníku, v ruce bezbožných uvedl mne** (16, v. 11). /.../

A v kapitole 30:

Volám k tobě, Bože, a neslyšíš mne; postavuji se **před tebou, a ty** nehledíš na mne (v. 20).

[amplifikace ve vztahu k BK3](#) (i k meritornímu textu MAN)

Kdež nás právě Pán uvedl do léče lovců našich, krutě soužil bedra naše, vsadil člověka na hlavu naši, **kterýž nás hnal** skrze oheň i vodu (Žalm 66, 11. 12).

[substituce ve vztahu k BK3 z důvodů kontextových](#)

Manualník - meritor. text

Kapitola XVI. a XVII.. /22+ 16 v. v K3 x 16 +11 v. v MAN/

Job přátely své z nelítostivosti obviňuje a vypravuje svou bídnot. /.../

11. - **vydal mne** - 12. - uchopiv mne za šíji, roztříštil

mne, - 14. dělá mi ránu na ránu, -

[abreviace ve vztahu k BK3 \(i Předmluvě\)](#)

11. Uvedls nás byl do léči, krutěs soužil bedra naše. 12. Vsadils člověka na hlavu naši, **vešli sme byli** do ohně i do vody,

BK3

Jb 16,11: Vydal mne Bůh **silný** nešlechtníku a v ruce bezbožných uvedl mne.

Jb 30, 20: ...postavuji se, **ale** nehledíš na mne.

Ž 66, 11-12: 11 Uvedl jsi nás byl do leči, krutě **jsi** bedra naše ssoužil, 12 vsadils člověka na hlavu naši, **vešli jsme** byli do ohně i do vody,...

AD 5. K VÝZNAMU MANUALNÍKU

⊙ **Jedinečný příklad ediční práce**

- (různé typy přístupu,
- logika textu,
- modernizace bibl. textu ...)

AD 6. K LITERATUŘE

<http://komeniologie.flu.cas.cz/cz/edice-djak/historie-edice>

Problematika edičních pravidel

Databáze

a/ **Manuskriptorium:**

<http://www.manuscriptorium.com/cs>

b/ **Vokabulář webový:**

<https://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx>

+ Opakování termínů (frontispice, patitul; abreviace, amplifikace, substituce; databáze)

DĚKUJI VÁM ZA POZORNOST
A SPOLUPRÁCI.